

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΝΩΣΤΟ)

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία:

Καθηγητές: ΛΥΚΟΥΡΕΝΤΖΟΥ ΤΙΝΑ

Ονοματεπώνυμο:

α' απόσπασμα

Αριστοτέλους, Προτρεπτικός πρὸς Θεμισώνα, αποσπάσματα 8-9

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, **δι' ἧς** πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, **ἐν αἷς** ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνῃ ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

β' απόσπασμα

Αριστοτέλους Πολιτικά Α 2 15-16.

Φύσει μὲν οὖν ἡ ὁρμὴ ἐν πᾶσιν ἐπὶ τὴν τοιαύτην κοινωνίαν [: τὴν πόλιν]· ὁ δὲ πρῶτος συστήσας μεγίστων ἀγαθῶν αἴτιος. Ὡσπερ γὰρ καὶ τελεωθεὶς βέλτιστον τῶν ζώων ἄνθρωπός ἐστιν, οὕτω καὶ χωρισθεὶς νόμου καὶ δίκης χεῖριστον πάντων. Χαλεπωτάτη γὰρ ἀδικία ἔχουσα ὄπλα· ὁ δὲ ἄνθρωπος ὄπλα ἔχων φύεται φρονήσει καὶ ἀρετῇ, **οἷς** ἐπὶ τάναντία ἔστι χρῆσθαι μάλιστα. Διὸ ἀνοσιώτατον καὶ ἀγριώτατον ἄνευ ἀρετῆς, καὶ πρὸς ἀφροδίσια καὶ ἐδωδὴν χεῖριστον. Ἡ δὲ δικαιοσύνη πολιτικόν· ἡ γὰρ δίκη πολιτικῆς κοινωνίας τάξις ἐστίν, ἡ δὲ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου κρίσις.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.α. Σε κάθε μία από τις διατυπώσεις που ακολουθούν να δώσετε το χαρακτηρισμό «Σωστό» ή «Λάθος», ανάλογα με το αν αποδίδουν το νόημα του **α' αποσπάσματος** σωστά ή όχι. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο.

1. Το σώμα και οι λειτουργίες του δεν υπόκεινται στην ανθρώπινη βούληση.
2. Είναι αναγκαία η επιδίωξη ορθής χρήσης της γνώσης για τη διευθέτηση όσων έχουμε στη διάθεσή μας για τη ζωή.
3. Η φιλοσοφία, όπως κάθε επιστήμη, εμπεριέχει τη σωστή κρίση και την αλάνθαστη φρόνηση.
4. Από τη διαφορετική στόχευση των πεδίων γνώσης προκύπτει ότι άλλα προσφέρουν υπηρεσίες και άλλα λειτουργούν καθοδηγητικά.

A1.β. αὐτοῖς, δι' ἧς, ἐν αἷς, οἷς: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι αντωνυμίες ;

Μονάδες 10(8+2)

B1. Ο Αριστοτέλης και στα δυο αποσπάσματα τονίζει τη σημασία της χρήσης των φυσικών εφοδίων που διαθέτει ο άνθρωπος. Αφού τα παρουσιάσετε να αναλύσετε τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε ο άνθρωπος να διασφαλίσει τον ορθό τρόπο χρήσης τους σύμφωνα με τον φιλόσοφο.

Μονάδες 10

B2. Πώς θεμελιώνει ο Αριστοτέλης τον ενοποιητικό και καθοδηγητικό ρόλο της φιλοσοφίας σε σχέση με τα υπόλοιπα πεδία γνώσης; Για την τεκμηρίωση της απάντησής σας να βασιστείτε στο ακόλουθο χωρίο του κειμένου:

«Εἰ τοίνυν μόνῃ ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὄλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται.»

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Ο Αριστοτέλης έδωσε στη σχολή το όνομα Περίπατος, ίσως από τον περίπατον, τη στεγασμένη στοά του Λυκείου.
2. Στα 12 χρόνια παραμονής του στην Αθήνα, ο Αριστοτέλης προέβη στη συγκέντρωση 158 Πολιτειῶν (μορφῶν διακυβέρνησης).
3. Η ψυχοσύνθεση του Αριστοτέλη ήταν θετική και επιστημονική, αλλά ελάχιστα ποιητική.
4. Ο Απολλόδωρος υπολόγισε ότι ο Αριστοτέλης πέθανε το τέταρτο έτος της 113^{ης} Ολυμπιάδας.
5. Το 323 π.Χ. ο Αριστοτέλης αισθάνθηκε πως η ζωή του στην Αθήνα διέτρεχε τον πιο μεγάλο κίνδυνο.

Μονάδες 10

B4.α. Να αντιστοιχίσετε κάθε μία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β (στη στήλη Β περισεύουν τρεις λέξεις).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
συνοχή	τρόπου
ανεκδιήγητος	υπαρχούσαις
εξωφρενικός	περιεχούσης
ευτράπελος	διάξειν
χειρουργός	ήγεμονικωτέρας
	όρέγεσθαι
	άπεργάζεται
	φρόνησις

B4.β **υποκείμενα, θεωροῦσα:** Να γράψετε τη σημασία που έχει καθεμιά λέξη στο αρχαίο κείμενο και στα νέα ελληνικά (μονάδες 2) και στη συνέχεια να χρησιμοποιήσετε καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις σε μία πρόταση ή σε μία περίοδο λόγου στη νεοελληνική γλώσσα με διαφορετική σημασία από εκείνη που έχει στο αρχαίο κείμενο. (Η δεύτερη λέξη μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε μέρος του λόγου). (μονάδες 3)

Μονάδες 10 (5+5)

B5. Παράλληλο κείμενο

Στο παράλληλο κείμενο που ακολουθεί ο Σωκράτης απολογείται στο λαϊκό δικαστήριο της Ηλιαίας αναφερόμενος στον τρόπο σκέψης και δράσης του. Αφού μελετήσετε το παρακάτω κείμενο του Πλάτωνα και το πρωτότυπο να συγκρίνετε τη σημασία που αποδίδει ο κάθε φιλόσοφος στη φιλοσοφία και στην λειτουργία της στον ανθρώπινο βίο ιδιωτικό και δημόσιο.

«Σωκράτη, εμείς δεν θα πιστεύσουμε τον Άνυτο, αλλά σε αθωώνουμε, με τη συμφωνία όμως να μην καταγίνεσαι πια σ' αυτά τα ζητήματα, μήτε να φιλοσοφείς· κι αν σε πιάσουμε να ξανακάνεις τα ίδια, θα καταδικασθείς σε θάνατο», αν λοιπόν, όπως είπα, με τέτοια συμφωνία με αθώωσετε, θα σας πω ότι εγώ, ω άνδρες Αθηναίοι, σας εκτιμώ και σας αγαπώ, θ' ακούσω όμως περισσότερο τον θεό από σας, και, όσο έχω πνοή και είμαι δυνατός, δεν θα παύσω να φιλοσοφώ και να σας συμβουλεύω, με όποιον κι αν βρεθώ, και να σας λέω εκείνα που συνήθισα, δηλαδή: Ω άνθρωπε, καλύτερε απ' όλους, που είσαι Αθηναίος, από την πόλη τη

μεγαλύτερη και πιο ξακουσμένη και στη σοφία και στη δύναμη, δεν ντρέπεσαι να φροντίζεις για χρήματα, με τί τρόπο ν' αποκτήσεις περισσότερα, και για την υπόληψη και την τιμή, για την φρόνηση και την αλήθεια και για την ψυχή σου, πώς να την καλύτερεύσεις, δεν καταγίνεσαι και δεν φροντίζεις καθόλου; Και αν κανένας από σας αμφισβητήσει και πει πως φροντίζει, δεν θα τον αφήσω και δεν θα φύγω, αλλά θα τον ρωτήσω και θα τον εξετάσω και θα τον εξελέγω και, αν μου φανεί πως δεν έχει στ' αλήθεια αυτή την αρετή, παρά μόνο με τα λόγια, θα τον περιγελάσω, γιατί τόσο λίγο φροντίζει για κείνα που αξίζουν πολύ και τόσο πολύ για τα πιο τιποτένια, να συνεισφέρει στη γνώση μας για τον κόσμο και στη θεωρία της γνώσης μας για τον κόσμο.

Πλάτωνος, Σωκράτους άπολογία, 29c-30a (μτφρ Γρυπάρης)

Μονάδες 10

Φιλοσοφούμεν γνησίως τε καὶ ἰκανῶς...

ΦΑΣΜΑ Agri Group